3

Gülen Ağlayan Nar'la Ayva

EFLÂTUN CEM GÜNEY

AHMET HAZER

ZaFrEsA

MASAL BABASI

Eflâtun Cem Güney diyor ki :

Masal deyip geçmeyin ! Her doğruluk bunların başından doğuyor.. Her iyilik bunların yüreğinde tomurcuklanıyor.. Her güzellik bunların gözlerinde tütüyor. Daha da mertlik mi dedin, mertlik; insanlık mı dedin, insanlık; ne ararsan var.. Her gözün çırası, her gönülün yaylası ve bir şiir dünyası bu masallar!

Bir var ki, masalların tadı anlatılışındadır. Yüzyılların işleye işleye geliştirdiği masal üslubu ile kaleme alınabilirse zevkine doyum olmaz. Biz, karınca, kaderince bu çaba içindeyiz. Az çok ağız tadiyle okunabilirse ne mutlu.

Okudukça gönülleriniz gül olup açılsın, diliniz de bülbül olup şakısın...

TÜRK MASALLARI DİZİSİ

EFLÂTUN CEM GÜNEY

AĞLAYAN NAR ile GÜLEN AYVA

İTİMAT KİTABEVİ
Cağaloğlu NARLIBAHÇE
sok. No. 19 P.K. 1283
İSTANBUL

MASALCI BABA diyor ki :

BİR ÇİFT SÖZ

— Ana ve Babalara —

Halk Masalları, Türk Halkının hayâl gücüyle yarattığı sözlü verimlerdir.

Daha ilk başta bunları dizip koşan biri vardır elbet. Bu, belki bir masal anası, belki de bir hikâye ustasıdır. Ancak, bu masallar toplumun arasına yayıldıktan sonra, yapıp yakıştıranların ağzından çıktığı gibi kalmaz. Zamanla, yayıldıkları yerlerin, çağların havasına, suyuna uyarak değişir, gelişir. Her birinin çeşitli rivayetleri oluşu bundandır.

Bununla beraber, hepsinin içten içe yürüyen bir «öz»ü, kendilerine göre bir «gerçek yön»ü vardır. O çağların, o çevrelerin yaşantılarına, inanış ve davranışlarına ait izler, çizgiler taşır. Çocuklarımız bunları görerek, öğrenerek kendi toplumları gibi düşünmeğe, kendi toplumları gib yaşamaya alışırlar.

Daha deyim mi? Masallar, bir bakıma, insan ruhlarında yapılmış bir seyahati andırır. Gerçekten, masal kahramanlarının hamuru, mayası bir ama, huyu, suyu bir değil; içlerinde akı da var, karası da...

Akyürekliler arasında gönül alıp kâbe yapanlar mı dersin, en dar zamanda Hızır gibi yetişenler mi... Lokman gibi her derde derman olanlar mı dersin, doğru buldukları yola başını koyanlar mı... Dilinden bal akanlar mı dersin, kaleminden kan damlıyanlar mı...

Kara yürekliler arasında da kendilerini dev aynasında görenler de vardır, burunları Kaf dağında olanlar da... Her sakala bir tarak uyduranlar da vardır, her yumurtaya bi kulp takanlar da... Saman altından su yürütenler de vardır, ipe un serenler de...

Görülüyor ki, masal kahramanlarının arasında beğenilen, örnek edilmeğe değenler de bulunuyor. Beğenilmeyen, şerrinden kaçılması gerekenler de...

İşte, masalların asıl eğitim değeri burada: Çocuklarımızın kalbini en iyi örneklere göre yoğurarak, onları inandıkları yolda yürüyebilecek, yürüdükleri yolda engelleri yenecek, güçlü birer insan yapmak... Dünya ulusları bu inanışla çocuklarının ruhunu masallarla besliyor. Özellikle, insanları tanıma alışkanlığ kazandırarak onlarla münasebetlerini kolaylaştırıyor.

Biz de masallarımızın bu eğitici ve öğretici değerinden faydalanmasını bilmeliyiz. İşte, bu inanışla, bu millî cevherlerimiz üzerine titriyor ve karınca, kaderince sözlü gelenekdeki, ağız tadile işliyerek sunuyoruz...

E. C. G.

AĞLAYAN NAR
ile GÜLEN AYVA

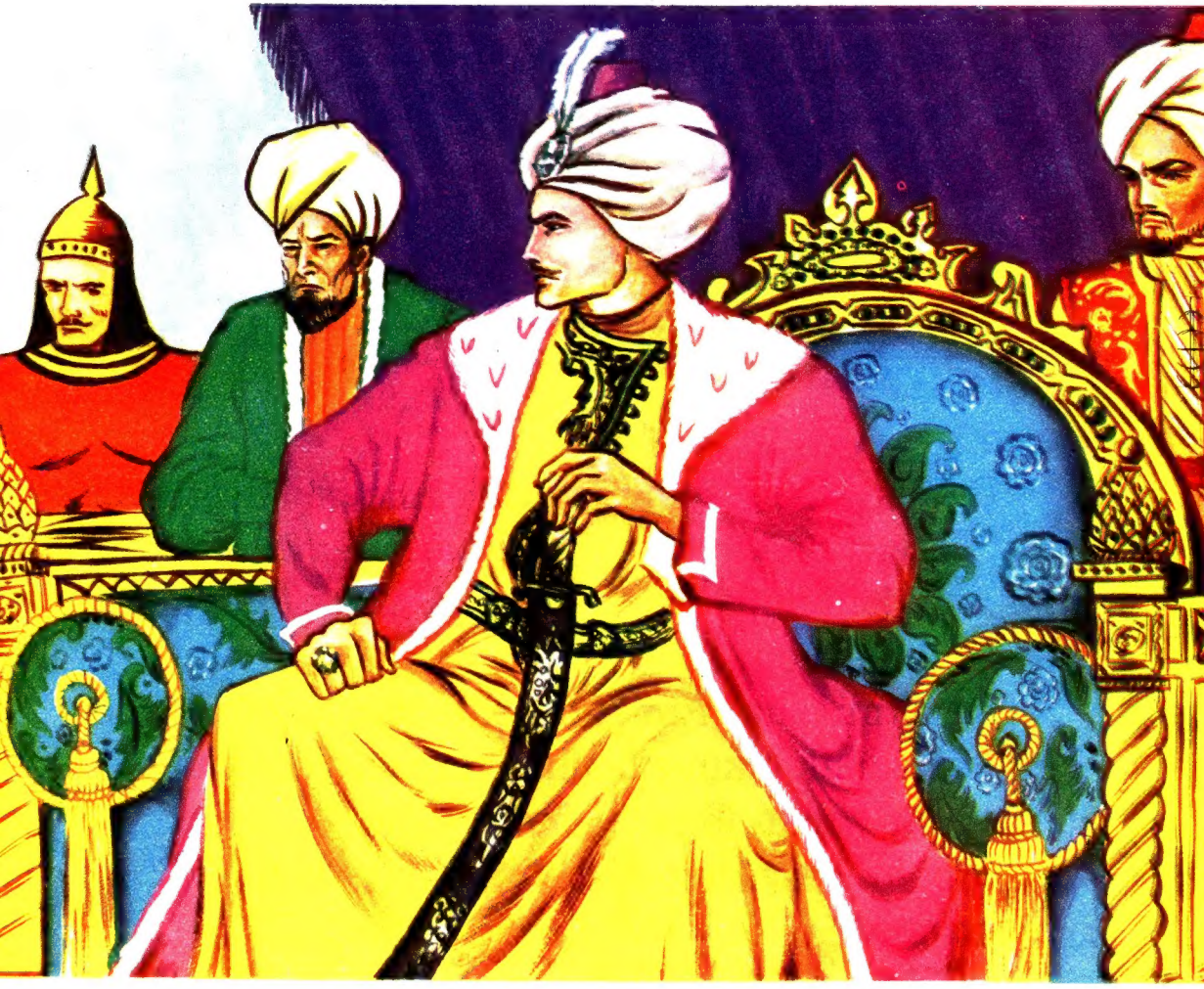

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, obalardan birinde bir yürük beyi varmış. Öteki Beyoğlu Beyler gibi burnu Kaf dağında değil; ne kimsenin bir tüyüne dokunurmuş, ne bir kuşun kanadına: Yerdeki karıncayı bile incitmezmiş. Daha da ağlayanla ağlar, gülenle güler, sönen ocakları yeniden yakarmış.

Sakınan göze çöp batar derler. Nasıl olmuşsa. bilmiyerek birinin kalbini kırmış. O da:

«İlâhi Yiğit; başka bir şey demem; dilerim Allah'tan Gülen Narla, Ağlıyan Ayva'nın derdine düşesin.»

Demiş. Oba Beyinin de yüreğine bir ateştir düşmüş. Gayrı, bağlasalar durur mu? Demir çarık, demir asa dökülmüş yola; Gülen Narla, Ağlıyan Ayvayı bulmak için...

Az gitmiş, uz gitmiş; dere, tepe düz gitmiş; derken, bir ırmak çıkmış önüne, yanına, yöresine bakınırken bir çoban ilişmiş gözüne:

«Çoban baba; niye bu ırmak böye kan gibi?» diye sormuş.

Çoban da:

«Sorma yolcu; sorma; nice yiğitlerin kanına girdi bu ırmak. Günün birinde de telli, pullu bir gelini yedi. Dilim varmıyor demeğe... Hani şu yaylâ

yaylâ konup göçen yörükler yok mu? Ha işte; onlardan iki oba gelip, bu ırmağın iki yamacındaki iki yaylâya konmuşlardı, yaz, bahar aylarında... Yörük değil mi, dalları ayrı ama, kökleri bir... Birbi-

rinden kız alıp kız veriyor, tuz alıp tuz veriyorlardı. Günün birinde de, birinin kızını, birinin oğluna verecek oldular. Kırk gün, kırk gece toy düğün ettiler. Sonra al bayrak kaldırıp davullar dövdürerek

gelin kızı alıp gittiler ama, nasıl söyleyim, köprü yıkıldı, gelin alayı suya döküldü. O gün, bu gün bu ırmak kanlı bir göz yaşı gibi akıyor; şu yıkılası köprü de ecel beşiği gibi hâlâ sallanıp duruyor. Ya siz oylcu, demir çarık; demir asa böyle nereye?»

Diye sormuş. Yörük Beyi de, yarasına dokunulmuş ceylân misâli inlemiş.

«Sorma çoban baba sorma; ben de bir günahsızın ahına uğradım. Öyle bir ateş düştü ki, yüreğimin başına; yaktı, yandırdı beni. Şimdi dağdan dağa Gülen Narla, Ağlıyan Ayvayı arıyorum. Derdime derman arıyorum.»

Deyince çobanın kaşları çatılmış:

«A yolcu; demiş eceline mi susadın sen! Gülen Narla, Ağlıyan Ayva dediğin bir devin bahçesinde, ağaçlardan bir ağacın üstündedir. El ermez, güç yetmez ona. İyisi mi, ahını yellere, derdini sellere ver de, gel bu yoldan vaz geç oğul.»

Demiş, daha da ne diller dökmüş ama, Yörük Beyi:

«Çoban baba; demiş. Ben bu başı bu yola koy-

dum bir kere, kader ne ise, öyle olur gayrı. Ne olur, biliyorsan o bahçenin yolunu göster bana.»

Diye yalvarıp yakarınca, çoban dayanamamış·

«Anlaşıldı oğul, anlaşıldı; öyle bir ateş sarmış

ki, yüreğini, gayrı ölüm bile döndüremez seni! Şimdi, eğil de kulak ver bana: Devin bahçesi, Kaf dağının tepesindedir. Bura ile oranın arası altı aylık yol... Ne sağa eğil, ne sola bükül, ne şu ırmağa ak,

ne başka bir dereye dökül; alnının doğrusuna, düpe düz git, bir gün olur, Kaf dağına varırsan dağ gibi bir kapı çıkar önüne. «Açıl kapım açıl!» dersin, açılır kapı. Gayrı girdin mi, girdin bahçeye. Bahçenin

ortasında bir ağaç göreceksin, bin yıllık bir ağac! İşte gülen narla, ağlıyan ayva bu ağacın üstündedir ama, yedi başlı devin de gözleri onun üstündedir. Allah bir kuvvet verir de bir vuruşta devin başını düşürebilirsen, o, bin yıllık ağaç da eğim eğim eğilir önünde. Sen de Gülen Narla, Ağlıyan Ayvayı koparırsın dalından. Haydi, yolun açık olsun.»

Demiş. Yörük beyi eğilmiş, çobanın eline varmış, doğrolmuş Kaf dağının yolunu tutmuş. O gitmiş, yol gitmiş, yol gitmiş; o gitmiş; tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi geçerek Kaf dağına yetmiş. «Açıl kapım açıl!» demiş, açılmış kapı! Bir de bakmış ki, ne baksın. Başı göklere değen bir ağac! Ağacın altında yedi başlı bir dev, dalında da Gülen Narla, Ağlıyan Ayva...

Yörük Beyini görünce Nar başlamış gülmeğe, ayva başlamış ağlamaya, dev de başlamış homurdanmıya... Yörük Beyinin tüyleri diken diken olmuş ama, «Allah!» deyip yılan dişli hançerine sarılmış, bir vuruşta yedi başını birden doğramış, o zaman bin yıllık ağaç eğilmiş; Yörük Beyi de gü-

len Narla, Ağlıyan Ayva'yı koparmış dalından... Meğer, Gülen Narla, Ağlıyan Ayva dedikleri ağlar, güler bir peri değil mi imiş. Silkinince dalından, bir kız olmuş hemen... Gözleri ahu yazması, boyu servi dal gibi, acep insan bakmıya doyar mı ki... Yörük beyi bir bakmış, yüreğine su serpilmiş. Bir bakmış, gözü gönlü açılmış. Sonra oturmuşlar bir taşın üstüne, kırk yılın hasretlisi gibi kalplerini dökmüşler birbirine...

Söz, sözü açmış, derken Yörük Beyi:

«Seni alıp bizim yaylâlara götürmek isterdim ama, yürekte var, elde yok. Yola, yokuşa dayanamazsın ki!»

Demeğe kalmamış. Bir kuş olmuş peri kızı; Yörük Beyinin başına konmuş; o başına konunca, Yörük Beyi de bir kuş olmasın mı! Kanat kanada dağlardan aşmış, bir göz yumup açıncaya kadar Yörük yaylâsına varmışlar. Bundan ötesi düğün, bayram. Vurmuş davullar gümbür gümbür; çalmış sazlar, coşkun coşkun. Tamam kırk gün kırk gece toy düğün etmiş, onlar da ermiş muradına; biz çıkalım ke-

revetine. Gökten üç elma daha düştü. Kimin ne muradı varsa, onun başına...

YALANCININ MUMU

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, bir memleketin birinde bir Türkmen Beyi varmış. Günlerden bir gün dağda, bayırda dolaşırken bir kız görmüş bir su başında. Kaşları kalem karesi, gözleri ahu yazması. Türkmen Beyi:

«İn misin, cin misin? Hangi dağın gülü, hangi bağın sümbülüsün?» diye sormuş, kız da:

«Ben ne inim, ne de cin; Peri kızı, periyim, her kılığa girer, her şekilde görünür biriyim» demiş.

Bir ağaç altına oturup kalplerini dökmüşler birbirine... Türkmen beyi, onu alıp kendi konağına götürecek olmuş ama, üstünde üst yok, başında da baş yok; böylece nasıl götürsün onu;

«A güzel peri; sen şu ağacın altında bekle, ben bir göz yumup açıncaya kadar gider, pullu giyecekler alıp getiririm sana!» deyip gitmiş. O gitmede olsun, bir kız gelmiş su başına. Yüzüne, gözüne bakılacak gibi değil, çil, çopur biri! öyle iken, peri kızının suya düşen güzelliğini görmez mi, bunu kendininki sanır zavallı :

«Vay, ben bukadar güzel olayım da, su testisi

gibi, su yolunda çürüyeyim ha!» der, tutup testisini kırar. Bir de, başını çevirip bakar ki. ne baksın; ağacın altında nur topu gibi bir kız; Hemen varıp yanına çömelir :

«A peri bacı, bu ne güzellik böyle? Doğan aya sen doğma, ben doğayım diyorsun» diye yüzüne gülüp ağzından alacağını aldıktan sonra, saçını başını okşarken bir tel koparmasın mı başından... Peri kızı bir kuş olur hemen, uçup gider, daldan dala! O zaman o çil kız kendini peri kızının yerine koy; yaprak yaprak giyinir, yürük beyinin yolunu beklemeğe başlar.

Bir de Türkmen beyi dönüp gelir ki, ne görsün, o pırıl pırıl peri kızının yerinde, çil, çopur biri. Adamcağız, gözlerine inanamaz; içinden kan gider ama, «belki bana bir de böye görünmek istiyor» diye düşünür. Çil kız, şu attığı taş boşa çıkmadı ya, allı pullu elbiseleri giyip kuşanır, gider Türkmen beyinin köşküne kurulur.

Günün birinde bir kuş peyda olur bahçede:

«Konduğum dallar kırılıp gelsin!» der, sabaha kalmaz, bütün ağaçlar dal dal kırılıp gelir. Çil kız

rüzgârın nereden estiğini anlar:

«Gördün mü bir, başıma gelenleri; bu kuş, peri kızının ta kendisi!» deyip, kuşa bir tuzak kurmayı düşünür, derken günün birinde bir taş atıp

kanadını kırarlar. Yaralı kuş döne döne iner, bir taş üstüne konar. Bunu da bir çoban görür, varıp tutacak olur, o zaman, kuş silkinir kanadından, bir kız olur hemen... Adamcağız neye uğradığını bile-

mez ama, peri kızı dizinin dibine oturup da çil kızın ettiklerini bir bir sayıp dökünce, gayrı ne oturur, ne durur; doğru varıp Türkmen Beyinin konağını bulur. Meğer Türkmen Beyi de o karga kızın, o peri kızı olmadığını anlamış ya, bakalım bu oyunun sakalı ne zaman bitecek diye bekliyormuş. Çoban baba, peri kızının başına gelenleri anlatınca, adam kulaklarına inanamaz; gidip görür, gözlerine inanmaz. Hele peri kızı dile gelip de:

«Ya, bu böyle işte yiğidim, peri idim telimi kopardılar, kuş oldum kanadımı; giyemedim şu dünyada yeşilimi, alımı;» deyince Türkmen Beyi bu kızın, o peri kızı olduğunu anlayıp, hemen çil kızı çağırmış:

«A kara yere giresi. artık foyan meydana çıktı, elinle ettin boynunla çekeceksin,» demiş.

Çil kız bir katırın kuyruğuna bağlanırken, öte yandan da vurmuş davullar, gümbür, gümbür; Kırk gün, kırk gece öyle bir toy düğün etmişler ki, peri kızı ile Türkmen Beyi de ermiş muradına; biz biz çıkalım kerevetine. Gökten üç elma daha düştü, kimin ne muradı varsa, onun başına...

CİHAN MATBAACILIK KOLL. STİ.
☎ 27345-267314 İSTANBUL

Masal Babası Eflâtun Cem Güney hakkında basınımızda çıkan yazılar

Eflâtun Cem Güney, Andersen masal mükâfatını kazanmakla adını milletler arası edebiyat dünyasına duyurdu ve Türk Folklorunun zenginliğini bütün dünyaya tanıttı.

Yüzüne nur düşmüş, kalın camlı gözlüklerinin arkasındaki gözlerine kırk yıllık emeğin yorgunluğu vurmuştur. Altmış yaşındadır. (Şimdi 73 yaşında) ve Haydarpaşa Lisesi Edebiyat Öğretmenidir. Üç çocuğundan erkek olanı felsefe tahsili yaparken hayata veda etmiş ve Eflâtun Cem kendini büsbütün masal dünyasının hayal, renk ve saadet dolu havasına terk etmiştir. Böylece büyük acısını avutmaya çalışıyor.

Vatan - Sadun Tanju

Dünya Çocukları kitap haftasındayız. Okul kitaplarını ne siz sorun, ne ben söyleyim. Hep biliyoruz. Soğuk yüzlü şeyler. Bu zavallı kitaplara azıcık güzellik katamaz mıyız?

Bu azlık, bu darlık içinde Eflâtun Cem'in tadına doyulmaz masallariyle Türk Çocuğuna, Türk Edebiyatına getirdiği şeyin göz yaşartacak bir değeri var. Onu eller mükâfatlandırdı da biz bir şey yapamadık.

Kitap, dost. kitap, ışık. Kitap, bir dünya. Yazık, Çocuklarımıza ancak bir damla verebiliyoruz.

Milliyet - Neyyire

Masalları (Radyo) da okuduğum zaman, dinleyicilerden mektuplar yağmaya başladı. Halkın kendi sesini ve ruhunu bulduğu şeylere karşı nasıl ilgi gösterdiğine bu canlı bir örnektir. Bu nefis masalı zaman zaman açıp yeni baştan okumak arzusunu bir türlü yenemiyorum.

Ankara Radyosu - Suat Taşer

Çıkacak Olan Masal Serimiz:

1- HASIRCI BABA
2- DAĞ OLUR EĞİLİR MİSİN
3- GÜLEN NARLA AĞLAYAN AYVA
4- YEDİ KÖYÜN YÜZ KARASI
5- ZİNDANDAN GELEN MEKTUP
6- AL ELMA YEŞİL ELMA
7- GÖZLERİ YOLLARDA KALAN ANA
8- ALTIN GERGEF
9- SARAYDAN UÇAN KUŞ
10- AYGIR BAYGIN SES VE NURTOPU

İTİMAT KİTABEVİ

Cağaloğlu NARLIBAHÇE
sok. No. 19 P.K. 1283
İSTANBUL